

Aysa

HARMINC NAPPAL A HÁBORÚ UTÁN

2. RÉSZ

Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam,
hanem a bűnösöket megtérésre.
(Lukács evangéliuma, 5,32)

TULAJDONKÉPPEN SOHA NEM ÉRTETTEM, HOGY hogyan is tudtak minket megkülönböztetni az őnök, vagy úgy általában a férfiak, hiszen olyan egyformák voltunk a fekete ruhánkban, a fekete kendőnkben és fátyolunkban.

Bár a szemünk szabadon volt, és én magasabb is voltam Rizpánál.

Talán így.

Ott álltunk a másik két lánnyal, és néztük, hogyan viszik el Rizpát.

Rizpa nem szólt semmit, csak lehajtotta a fejét. Ugyanúgy, ahogy Amélie is lehajtotta a fejét, amikor a barbárok megragadták ott, a tornateremben.

Amikor még gyerek voltam.

Úgy látszik, amikor „bűnösnek” nyilvánítanak valakit, akkor az illető magát is bűnösnek érzi.

Nem tudom, mi lehetett Rizpa „bűne”.

De nem volt ideje védekezni.

A két fegyveres kivezette Rizpát a konyhából, Bahana – anélkül, hogy mondott volna bármit is – követte őket.

Aztán csend lett. Mi hárman teljes hallgatásba burkolóztunk.

Aztán az egyik lány, aki még nagyon fiatal volt, talán húszéves lehetett, elsírta magát.

Az arcán folytak végig a könnyek.

És a vállát rázta a zokogás.

Kicsit úgy rázkódott, mint Bahana, amikor a vörös szőrömbe nyomta az arcát. Úgy látszik, a fájdalom megnyilvánulása mindenkinél egyforma.

Lehetsz rab vagy rabtartó, mindegy.

Ha fáj valami, akkor sírsz.

HA EL AKARSZ MESÉLNI EGY OLYAN VILÁGOT, mint amiben én éltem évtizedekig, szinte biztos, hogy kudarcot vallasz. Nem lehet elmesélni.

Nem lehet elmesélni mindazt, ami történt, a szeánszokat, a veréseket, a kivégzéseket, az állandó éhséget.

Nem lehet elmesélni.

És nem lehet elmesélni azt sem, hogy végül hogyan szokod meg ezt az egészet, hogyan illeszkedsz be mindabba, amiben élsz, és hogyan leszel akár ideig-óráig *boldog*.

Igen, erről kéne, *a fogolytáborok boldogságáról kellene beszélnem legközelebb, ha kérdi tőlem ezt valaki.*

Hogy Rizpa meghalt, az csak egy epizód volt a sok hétköznapi esemény között.

A kivégzése alig zavarta meg a mindennapokat, a fásultságot, a közönyt, az éhséget és a boldogságot.

A boldogságot, hogy még mindig élek.

Mondom, Rizpa halála is csak egy epizód volt a fogolytáborban.

És még a halála után is hosszú évek, hosszú évtizedek teltek el.

Mire elkövetkezett a szabadulás.

AZ EGYIK HAJNALBAN ROBBANÁSOK, lövések hangjára ébredünk.

A hálónkban, ahol mindannyian kápós nőként vagyunk együtt, pillanatok alatt kétségbeesés lesz úrrá szinte mindenkin.

Senki sem tudja, hogy mi történik, és hogy most mi lesz.

Az egyik kápós nő, aki Rizpa halála óta meglehetősen nagy befolyásra tett szert az őrség tagjai között, azt mondja, hogy idegen katonák támadják a várost, ahol vagyunk, és ilyen módon a táborunkat is.

És azt is mondja, hogy a katonai helyzet romlott valamit az utóbbi időben, de arra a fegyveresek, akik fogva tartanak minket, nem számítottak, hogy az idegen katonák ilyen gyorsan ideérnek.

Ezért is nem költöztettük arrébb a táborunkat, ahogy azt az elmúlt hosszú évek alatt többször is megtettük, mondja.

Úgy tűnik, ez a kápós nő nagyon jól tud mindent.

Én nem szólok semmit.

Csak felöltözöm, ahogy azt illik, magamhoz veszem az öregember kéziratát, és várok.

Egyszer már várakoztam így, amikor a barbárokra vártam M.-ben.

Nagyon régen volt az.

Akkor még „szép” voltam. Mondjuk így, idézőjelben, mert akkor sem voltam igazán az. De tény, hogy amikor megjöttek a barbár harcosok, akkor el tudtam őket „kápráztatni” ezzel a „szépséggel”, meg a vörös hajammal, illetve azzal a nőies vonzerővel, ami minden háborúban harcoló katonát levesz a lábáról.

Ma már csak öregasszony vagyok.

De most is várok, ahogy akkor vártam. Annak ellenére, hogy már tényleg nem vagyok vonzó.

Mi mást is tehetnék?

AZNAP REGGEL TEHÁT NEM MENTÜNK DOLGOZNI. Az egyik kápós nő azt mondta, hogy erre személyesen Bahanától kapott utasítást. Hogy ne menjünk dolgozni, és hogy maradjunk a hálóban.

A tábor körbevétték az idegen katonák, legalábbis innen, a hálóból nézve úgy tűnik, hogy mindenfelé idegenek vannak.

A táboron kívül.

8

Az őrség folyamatosan lövi az idegen katonákat, mindenféle robbanások zaja, mi innen, a hálóból kinézve nem nagyon tudjuk felmérni, mennyire reménytelen vagy nem a tábor őrségének a helyzete.

Az egyik kápós nő, aki néhány percre kiment az épületből, azzal a hírrel jött vissza, hogy az őrség benzinnel gyújtotta fel a szomszédos barakkot, ahol körülbelül nyolcvan fogoly volt, és a kimenekülő foglyokat lőtték gépfegyverrel.

Meg azt is mondta a kápós nő, hogy látta Bahanát, aki éppen a menekülő foglyokat lőtte, amikor egy becsapódó rakéta mellette robbant fel, a robbanás ereje leszakította Bahana lábát, aki az udvaron a porban fekszik, és ömlik a vére.

Valaki azt mondja a kápós nők közül, hogy menjünk ki, segítsünk Bahanának. Hátha még él.

Hárman már ugranak is, hogy kimennek, óvatosan nyitják az épület ajtaját, abban a pillanatban egy sorozatot kap az ajtó, az egyik kápós nő össze is esik, bevonszolja a többiek.

Csak a vállába ment a golyó, erősen vérzik, de úgy tűnik, nincs életveszélyben. Legalábbis ezt mondja az a kápós nő, aki az egészségügyi részlegen dolgozik évek óta.

Készít is egy kötést az egyik lepedőből, azt mondja, most a vérzést kell elszorítani.

Egy másik kápós nő változatlanul Bahanát akarja megmenteni, óvatosan kinyitja megint az ajtót, most éppen nincsenek lövések, olyan, mintha valamiféle tűzszünet lenne.

A kápós nő most hasra fekszik, így próbál odakúszni a fekvő és vérző Bahanához. Az ajtófélfá mögül figyeljük, ahogy halad előre.

Bahana még él. Látszik, ahogy lélegzik.

A kápós nő elérte Bahanát. Összekuporodik, így ragadja meg a karját, és próbálja a porban húzni maga után a magatehetlen férfit.

Ekkor géppisztoly hangja hallatszik.

A kápós nő eldőlt a földön, nem mozdul.

A géppisztoly a közeli őrtoronyból szólt. Nem kívülről lőttek.

Az egyik fekete ruhás fegyveres lőtt, Bahana egyik harcostársa.

Közben, éppen a géppisztoly hangjának hatására, ismét lövések mindenhonnan. Az az őrtorony, amelyikből az imént lőtt a fekete ruhás, találatot kap, felrobban.

Mi a hálóban vagyunk, én még az ablakhoz sem megyek közel.

Ez nem az én háborúm, ezt gondolom magamban.

Mondja az egyik kápós nő, aki az ablaknál figyel, hogy mi történik, hogy tankok indultak meg a tábor felé.

Hogy mindenütt tankokat lát.

A tank dübörgését én is meghallom. Nem lehet azt nem meghallani.

Újabb, nagy robbanás.

Az őrség épülete találatot kapott.

És egyre erősebb a tankok dübörgése. Remeg az épület, amiben vagyunk.

Aztán csend.

Nagy csend.

Csak nézünk egymásra. Csupa kápós nő.

Az egyikünk elkezd megszagatni magáról a kápós karszalagot. Sőt, a kendőjét is leveszi, kibontja a haját.

Fiatal, talán húszéves lány.

Valamikor én is voltam ilyen, ezt gondolom magamban.

Aztán megint csend.

Várakozunk.

Váratlanul nyílik ki az ajtó.

Kinyílik az ajtó, de nem látunk senkit. Először. Majd az ajtó mögül óvatosan benéz egy sápadt, nagyon fehér bőrű, szeplős, fiatal katona.

Homlokán izzadságcseppek.

Maga elé tartott fegyverrel lép be. Csak néz minket. Nem mond semmit.

Aztán hátrakiált valakinek:

– Itt még néhányan életben vannak! Ezekkel mit csináljunk?

Értem, amit mond.

Azon a nyelven beszél, amelyik annak az országnak a nyelve volt, ahova átmenekültem gyerekkoromban.

Sophie beszélt ezen a nyelven, meg Mr. Hunchet, akitől annyira félttem, mert az iskolában megfogta a combomat.

Önkéntelenül, mintegy ösztönösen szólalok meg:

– Igen, még élünk – mondom a katonának azon a nyelven, amit ő használt az imént. – És még szeretnénk is életben maradni, ha lehet.

A katona meglepetten, fürkésző tekintettel néz rám.

Aztán leül az egyik ágyra, leveszi a sisakját, megtörli verejtékező homlokát, kicsit hátrasimítja a haját.

Most én nézek rá meglepetten.

Mert égő vörös haja van. Éppen olyan a haja, mint az enyém.

MOST TEHÁT ITT VAGYOK, SZABADON, KENDŐ és fekete fátyol nélkül, és zavartalanul sétálok ebben az új táborban.

Különös úgy sétálni, hogy nem kell félni, hogy nem vagyok életveszélyben.

Azt mondták az új, idegen katonák, illetve az új táborparancsnok is azt mondta, hogy egy hónap vizsgálat után mindenkit elengednek.

Mindenkit, akiről bebizonyosodik, hogy ártatlan elszenvedője volt a fekete ruhás fegyveresek terrorjának.

Így mondta az új táborparancsnok.

És azt is mondja, hogy akit elengednek, az pénzt és segítséget is kap a hazautazáshoz.

Azt is mondták, hogy véget ért a háború, és hogy mindenki nyugodt lehet, mindenki biztonságban van.

Lassan lejár az egy hónap.

Nem tudom, hogy akkor valóban hazamehetek-e.

Hogy nem kapok-e olyan minősítést, hogy túlzottan is együttműködtem a barbárokkal, és ezért valamiféle egyéb vizsgálatra van szükség, esetleg börtönbe kerülök.

Elmondtam mindent azoknak, akik kérdeztek engem.

Mindenre őszintén feleltem.

Elmondtam azt is, hogyan vert és kínzott éveken át Bahana. Meg beszéltem nekik a szeánszokról is.

Elmondtam, hogy kápós voltam. Hogy a kivételezettek hálójában aludtam, és hogy – másokkal ellentétben – nekem mindig volt mit ennem.

Hogy ezért nem haltam éhen.
Beszéltem nekik a gyilkosságokról. Barbaráról meg Rebekáról.
És hogy itt öregedtem meg. Hogy évtizedeken keresztül túl tudtam élni mindent.
Volt, ami tetszett nekik, volt, ami nem. Az egyik kihallgatótiszt sokat kérdezett Bahanáról. Hogy miért akartuk megmenteni, amikor az az udvaron feküdt sebesülten.
Azt mondta, hogy ezt nem érti. Hogyhogy nem gyűlöltük Bahanát?
Ilyeneket kérdezett.
Ezekre a kérdésekre nem tudtam nagyon mit mondani.
Azt mondtam csak, hogy néha nagyon nehéz megérteni, mit is érez a fogoly a fogvatartójával szemben. És furcsa, de én sem gyűlöltem mindig Bahanát. Vagy mondjuk így, néha kevésbé gyűlöltem.
Várom tehát, hogy kiengedjenek.
Vagy döntsenek a sorsomról.
Addig azonban itt is dolgozni kell. Na, nem úgy, ahogy Bahana idején, de a konyhán segítek most is, készítem az öröknek és a foglyoknak az ételt, zöldséget pucolok, sőt, mosogatok is.
Ugyanúgy, ahogy korábban.
Vagy majdnem ugyanúgy. Egyrészt kevesebb a munka, rövidebb a munkaidő, másrészt nincs az örökös fenyegetés.
De ennünk most is kell. A foglyoknak is, a katonáknak is, a vizsgálótiszteknek is.

KENDŐ NÉLKÜL, HAJADONFŐTT LÉPKEDEK a tábor udvarán.

Megyek az őrparancsnokságra.

Belépek az ügyeletes tiszt irodájába. Az ügyeletes tiszt éppen iratokat tanulmányoz.

Meglepetten néz rám.

Mondom neki:

– Önök elvették azt, ami az enyém. Adják vissza.

Az ügyeletes tiszt összeráncolja a homlokát. Csak néz rám, láthatóan szóhoz sem jut.

Megismétlem:

– Adják vissza, ami az enyém. Semmi joguk nincs elvenni tőlem azt, ami az enyém!

Már szinte kiabálok.

Az ügyeletes tiszt feláll az íróasztal mögött. Ideges.

– Magának nincs joga ide bejönni és követelőzni, ezt tessék megérteni! Minden személyes holmit elvettünk a foglyoktól, mert minden személyes holmi vizsgálat tárgyát képezi.

– Nem érdekel, hogy mi képezi vizsgálat tárgyát. Én itt fogoly voltam, az is maradtam, de maguk az elsők, akik elvették tőlem azt, ami fontos volt nekem – mondom. Majdnem sírok, elcsuklik a hangom.

– Ha nem hagyja el az irodámat azonnal, meg kell, hogy büntessem. Ezt írja elő a szabályzat.

Az ügyeletes tiszt már nyugodt.

– Nem hagyom el az irodáját addig, amíg nem kapom meg azt, ami az enyém.

– Rendben – mondja az ügyeletes tiszt. Megnyom egy gombot az asztalán.

Két katona lép be. Az új őrség két tagja.
 – Vigyék el a hölgyet a fogdába. Zárják magánzárkába. Utasításomig tartsák ott – mondja az ügyeletes tiszt. A hangja nyugodt, szenvtelen.
Tiltakozni akarok, mondani akarok valamit, de nincs rá időm.
A két katona megfog, és erőszakkal visznek ki az ajtón.
Kiabálok mindenfélét, a legkülönbözőbb nyelveken, amiket az életem során megismertem.
Nincs értelme kiabálni.
A katonák visznek végig az udvaron, egy nagy szürke barakkhoz vezetnek, ott van a tábori fogda.
Ott tartják azokat is, akik eddig megbízhatatlannak, a „barbárokkal” kollaborálóknak bizonyultak.
Számos ismerősöm van itt, a fogdán, sok egykori kápós nő.
Az a nő is itt van, aki szintén meg akarta menteni Bahánát, de a vállát eltalálta egy golyó, ezért nem kísérelte meg a mentést.
Mondom neki idegesen:
 – *Elvették, ami az enyém. Az egyetlen dolgot, amiért érdemes volt életben maradnom.*
A kápós nő csak néz rám, kifejezéstelen arccal.
Akkor értem meg, hogy nem a korábbi fogvatartók nyelvén beszéltem az előbb, hanem a mostani katonák nyelvén, ami megegyezik az egykori nevelőanyám, Sophie nyelvével.
Erre kicsit megrántom a vállam, legyintek, aztán csak hallgatok.
Már semmilyen nyelven nem ismétlem meg az előbb elmondott mondatot.

MEGYEK A KONYHÁRA, SÉTÁLOK VÉGIG AZ UDVARON.

Szembejön az egyik vizsgálótiszt. Megáll, amikor találkozunk, és azt mondja:
 – Sokat vitatkoztunk magáról. Nem teljesen értettük a viselkedését. Volt olyan kollégám, aki azt mondta, maga túlzottan is kollaborált a fogvatartóival.
 Nem tudok mit mondani.
 Csak nézek rá, hallgatok.
 – Vagy, fogalmazzunk úgy, túlzottan megértette őket – folytatja a vizsgálótiszt. – Igazából egyetlen dolog zavart meg minket, amit senki nem ért. Hogyhogy életben hagyta magát Bahana? Vajon miért?
 Hallgatok.
 Aztán azt mondom csendesen:
 – Ezt én sem értettem soha. Hogy miért is hagyott életben. És azt hiszem, szégyellem is. A többiek előtt. Barbara és Rebeka előtt. Hogy még mindig élek.
 A vizsgálótiszt nem szól semmit. Csak néz rám, aztán továbbmegy.
 Én is elindulok, megyek a konyhára. Azon gondolkodom, hogy igazat mondtam-e az imént a vizsgálótisztnek.
 Hogy igaz-e az, hogy valóban szégyellem magam.

És odaadták az öregember kéziratát, meg a gyűrűt is, ami Barbaráé volt valami-
kor, és azt mondták, elmehetek, szabad vagyok.

Adtak egy vonatjegyet meg egy repülőjegyet, és adtak pénzt, sőt, ideiglenes
iratokat is adtak.

És elmagyarázták, hogy mit kell csinálnom, ahhoz, hogy hazajussak.

Persze, hogy hol a haza, azt nem is tudom pontosan. Kérdezték ezt tőlem ko-
rábban is. Hogy hova is akarok hazamenni.

Végül annak a városnak a nevét adtam meg, ahova nyolcéves koromban me-
nekültünk az anyámmal.

Hiszen ott van az anyám eltemetve. Meg Amélie, a legjobb barátnőm. Az ő sírja
is ott van. Talán leginkább ott vagyok otthon.

Ahol ők vannak.

HAZAFELÉ, A KÉT NAPOS ÚT ALATT, a buszon, a vonaton, a repülőn, végig az öregem-
ber kéziratát olvasgatom.

Ez az egyetlen, ami úgy igazán megnyugtat.

A kézirat utolsó részében ezt írja:

*Sokáig nem értettem, miért is baragszom arra az országra, ahol megszülettem,
és miért is akarok mindig másból élni. Csak mostanában jöttem rá arra az egy-
szerű tényre, hogy nem az országra baragszom, hanem a körülményeimre, a min-
dennapokra, és mindarra, ami miatt otthon nem tudok levegőt venni.*

Igen, ez a levegővétel, talán ez a legfontosabb.

*Ha lenne hatalmam, ezt adnám meg az állampolgároknak, azt, hogy levegőt
tudjanak venni, vagyis, hogy érezzenek valami reményt, valami perspektívát. Hogy
ne gyűlöljék egymást annyira a saját kicsinységük miatt, és ne higgyék azt folya-
matosan, hogy a kicsinységükben akkor lehetnek nagyobbak, ha elpusztítják a mel-
lettük élő másik kicsinységet. Ha végre lenne arra lehetőségünk, hogy nagy-nagy le-
vegővételekkel és reménységekkel éljünk otthon, a saját környezetünkben, akkor
talán nem rohagnánk ide-oda a világban, értelmetlenül és kétségbeesetten.*

Ahogy olvasom az öregember kéziratát, arra gondolok, ha egyszer végre haza-
találok, akkor nem megyek már sehova.

Mert meg kell találni, hol van az otthon. Hogy ne legyünk annyira idegenek,
legalább saját magunk számára ne legyünk azok.

